

Kälarne **Nytt**

En tidning för Kälarnebygden årgång 17 nr 5
Okt 2021

Nu är det höst och snart kommer vintern, så nu blir det till att byta till vinterdäck, ta fram snöspadar och se till att långkalsonger, mössor och vantar finns på plats. Det blir mörkt och grått nu en tid, men om två månader vänder det igen, så håll ut!

I det här numret lite om Kälarnetanken, läsprogram i Kälarne skola och anmälan av boken Lust och nöd, om Karin och Nils Adamsson.

Redaktören 🍁

Kälarnetanken, lägesrapport

Leveransen av drivmedelsstationen är något försenad för det saknas någon del till en av pumparna, som det ser ut nu kan leveransen ske vecka 44 eller vecka 45. Stationen skall efter det kopplas in rent elektriskt samt att Skelleftebränslen AB kommer till Kälarne för att drifta stationen med bla GSM uppkoppling. Nästa steg är fyllningen av stationens olika tankar med drivmedel och kröningen av alla pumpar av en certifierad firma. Vi kommer även under denna tid märka upp drivmedels stationen med våra skyltar mm. Under denna eller nästa vecka kommer vi sätta upp 6st belysningsstolpar för belysning av området. Vi kommer att avvakta med att sätta datum för invigningen då vi vill vara säkra på att ha allt på plats och i fungerande skick, återkommer med mer information om det.

Michael Löfgren 🍁

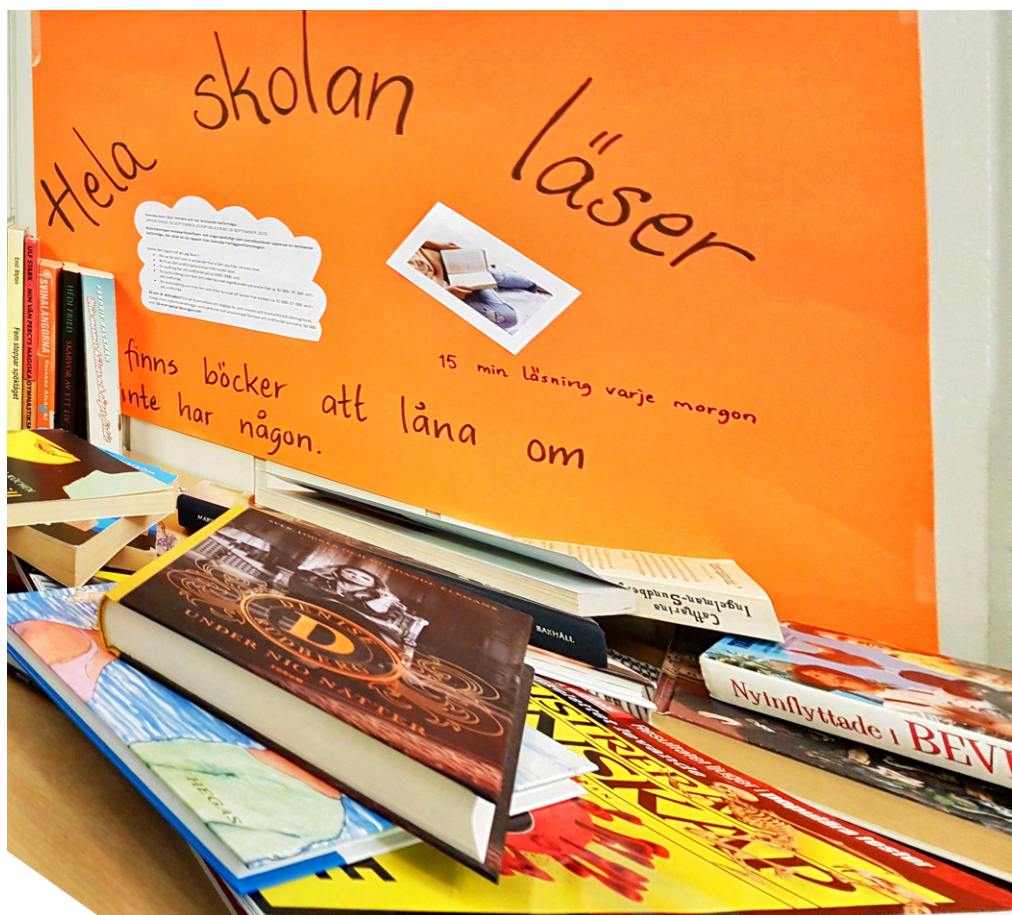
Denna tidning sponsras av Sörbygdens IF

Hela skolan läser.

På Kälarne skola har vi denna termin påbörjat projektet "Hela skolan läser", vilket innebär att **alla** elever läser 15 minuter varje dag. De yngre som ännu inte knäckt läskoden får lyssna till högläsning under denna tid istället. Anledningen till projektet är att läsförmågan tyvärr sjunker hos våra barn och ungdomar i Sverige och vi vill på detta sätt höja våra elevers läsförmåga här i Kälarne.

Forskning visar att en sjuåring har ett ordförråd på **5000-7000 ord**. En sjuttonåring som har läst och/lyssnat regelbundet till texter har **50 000 – 70 000 ord**, medan sjuttonåring som **inte** läst/lyssnat regelbundet till texter har **15 000 - 17 000 ord**. En vuxen behöver ett ordförråd på minst 50 000 ord för sitt dagliga liv, för att kunna hänga med i nyhetssändningar och för att kunna förstå normal tidningstext, instruktioner och anvisningar o.s.v. (Mats Myrberg, Professor i specialpedagogik, Stockholms universitet).

Så visst spelar läsningen en stor roll! Vi på Kälarne skola hoppas också att eleverna får stöttning i att läsa hemma, eller får bli lästa för en stund varje dag. Insatserna vi gör tillsammans gynnar våra barns framtid.

Ditte Lindgren, specialpedagog Kälarne skola 🍁

Tärningen är kastad.

Ingrid Strömberg (Näsberg) som nämndes i förra numret av KälarneNytt har mer att berätta med anknytning till stenen, så här skriver Ingrid:

Jag har fler upplevelser från vägen mellan Ansjö och Parken. Höst och vår hade vi flickor syslöjd. Skolbussen tog min och Johansson-jäntans (Gunvor och Kerstin) cyklar, hängde upp dem i en ställning och lastade av dem när vi kom till skolan. Så hade vi syslöjd med Lydia Karlsson. Vi sydde gymnastikpåse, förkläde och ljusgröna underbyxor med ben (som aldrig någonsin användes!).

En gång på höstkanten när vi trampade hemåt efter sedvanligt uppehåll vid Tärningen hade vi en otäck upplevelse. Nedanför Storbacken kom en mycket arg älg rusande emot oss. Vi blev förstås livrädda och kastade om cyklarna i största hast och cyklade till Oviks-Anders i Busveja. Vi måste ha vetat att han var jägare. Han tog sitt gevär och följde med oss tillbaka mot Storbacken. Vid det laget hade älgen försvunnit, men på vägen kunde man se prov på hans ilska. Stora märken efter klövar och horn syntes i landsvägsgruset.

Efter den upplevelsen blev det inga mer slöjdlektioner för oss den hösten.

Ingrid Strömberg 🍁

Vi i Västane Byförening vill tacka Margareta o Björn Jonsson, tidigare Västerövsjö, för det fina lammskinnet vi mottagit.

Det passar bra som vinst i något framtida lotteri!

Vi önskar er lycka till i ert nya liv.

Hälsningar Styrelsen och Medlemmar i VBF.

JULMARKNAD PÅ TOSSENGÅRD I SÖRBYGDEN

Lördag 4 december Kl 12.00 – 14.00

Bordsbokning till Ingegerd 073-0582180 eller
ingeherd.sorbygen@gmail.com

Plast'n!

Jag är själv en miljöbov. Nästan varje dag sprättar jag upp en plastförpackning och då finns det ju ca 9 miljoner till bara i Sverige som gör likadant.

När jag som nu på hösten får paketera kött ibland, så tänker jag, bara inte den här plastpåseeländet skapar tarmvred för någon knölval. Ja ja det sista var väl att ta i (jag brukar sortera).

Jag minns när plasten kom hit, det var i mitten på 50-talet, det var ett fantastiskt förpackningsmaterial, som nu skräpar överallt. Jag minns när det hängde plastpåsar på tork på klädsträcken. Dom diskades, torkades och användes gång på gång. När får vi se det igen? Det fanns inget som helst miljötänkande bakom, utan det var ett så bra material och alldeles "för SKÅLE att bara slänge".

Hans-Erik Nilsson

Julmarknad Övsjö Bygdegård

Lördag 27 november, klockan 11-15

Knallar, skinkstut och fikaservering.

Välkommen!

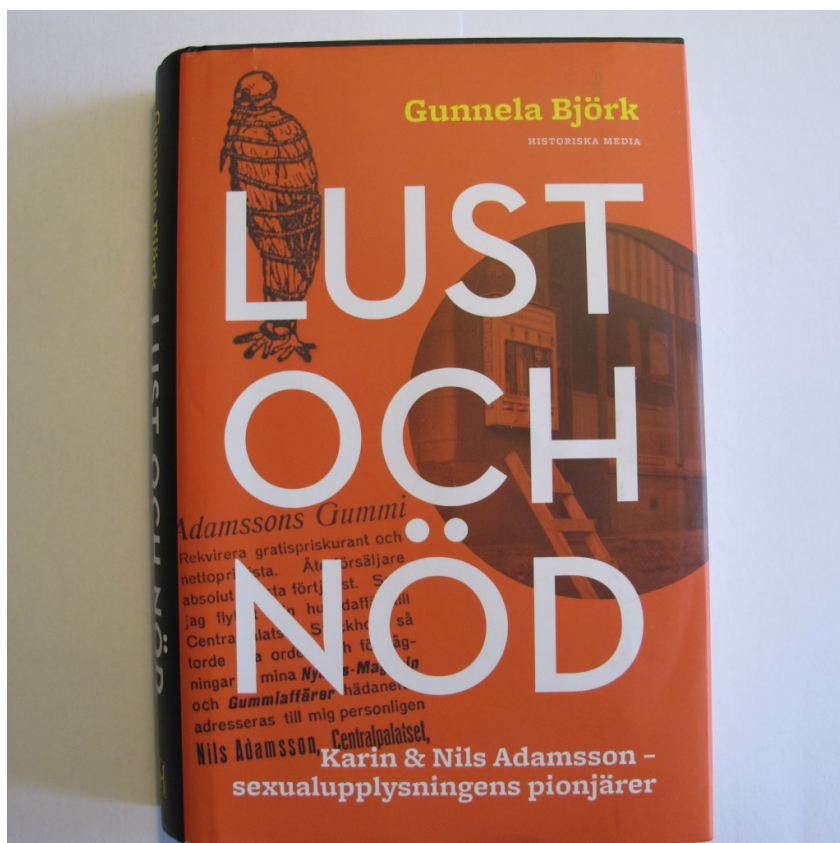
En ny bok om Nils och Karin Adamsson

I KälarneNytt nr 2, 2021 skrev jag några rader om Lundahistorikern Björn Lundbergs bok om Gunder Hägg. Nu handlar det om Örebrohistorikern Gunnela Björks nyutkomna bok "Lust & Nöd, Karin och Nils Adamsson – sexualupplysningens pionjärer".

Nils Adamsson föddes 1879 som Nils Jonas Jonsson i den lilla byn Skallarna/Skallan i Torps socken, fågelvägen cirka en mil söder om Sörbygden och helt nära jämtlandsgränsen. Han var "oäkta" son till Kristina Jonsdotter som tidigare hade sonen Anton. Kristina – kallad Brö-Stina – försörjde sig och sina söner bland annat genom att baka bröd i Ljungå och det var där Nils till stor del växte upp.

Efter några år som dräng, några år i malmfälten i Norrbotten och några år som symaskinsagent började Nils sälja kondomer, främst på postorder, i Falköping 1908. Tre år senare flyttade han sin verksamhet till Stockholm, närmare bestämt till Centralpalatset vid Tegelbacken. I huvudstaden träffade han Karin Hollman och de blev både äkta makar och kompanjoner.

Det var länge starkt motstånd mot preventivmedel. Kyrkan och konservativa krafter var rädda för omoraliskt leverne, andra var oroliga för allvarlig befolkningsminskning. Motståndet gjorde att riksdagen stiftade preventivmedelslagen 1910. Denna lag, som kallades "Lex Hinke" efter agitatorn Hinke Bergegren, gjorde det olagligt att informera om preventivmedel. Försäljning däremot var tillåten, konstigt nog. Nils Adamsson, som bland annat författat upplysningsskriften "Pris- och lärobok för herrar och damer" var den förste som dömdes till fängelse enligt den nya lagen. Hinke själv var den andre och Karin den tredje och den första kvinnan.

Karin och Nils Adamsson kämpade mot preventivmedelslagen ända tills den avskaffades 1938. Gunnela Björk redogör i detalj för denna kamp och de svårigheter paret Adamsson mötte. Hon tecknar porträtt av två personer som var djärva, envisa, företagsamma och osjälviska. Nils, uppväxt under ytterst små förhållanden, var idérisk och drivande, men hade svårt att behålla de pengar han tjänat in. Han var mycket frikostig mot sina vänner, däribland ungdomskamrater, författare och tidningsfolk i Klarakvarteren. Karin däremot var ekonomisk och välorganiserad. Då Nils avled i Sundsvall 1939 hade hon redan övertagit huvudansvaret för företaget.

Karin och Nils var politiskt radikala, Karin var organiserad socialdemokrat i hela sitt vuxna liv utom en period då hon var kommunist. När hon avled 1958 var sonen Sölve företagets ledare. Efter hand bytte företaget inriktning och namn. Man kan säga att AB Nils Adamsson idag lever kvar butikskedjan i Polarn & Pyret.

Björk skriver även om andra aktörer i preventivmedelsbranschen bland annat RFSU och Nils 30 år yngre halvbror och konkurrent Hjalmar E Adamsson, född i Hällesjö 1909 och uppväxt där. Det framgår i boken att varken RFSU eller Elise Ottesen-Jensen nämner paret Adamsson i sina historieskrivningar. Detta har Gunnela Björk ändrat på; hon ger dem deras rätta plats som sexualupplysningens pionjärer i Sverige. En intressant och gedigen bok, tycker jag.

Anders Sjöberg 🍁

Svenska kyrkan

Hällesjö-Håsjö församling

Nu har Coronarestriktionerna hävts, men fortfarande gäller att man ska vara försiktig och stanna hemma om man känner sig förkyld eller har andra symtom som skulle kunna innebära smittorisk. Vi planerar för gudstjänster enligt nedan, men ändringar kan komma att ske, se annonsering.

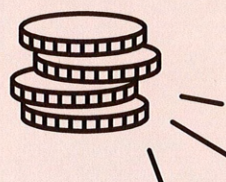
6/11	11.00	Minnesgudstjänst, Ljungå kapell
6/11	16.00	Minnesgudstjänst, Hällesjö kyrka
6/11	18.00	Minnesgudstjänst, Håsjö nya kyrka
14/11	11.00	Gudstjänst, Håsjö nya kyrka
21/11	15.00	Gudstjänst, Hällesjö kyrka
28/11	11.00	Första Advent, Gudstjänst, Håsjö nya kyrka
5/12	11.00	Gudstjänst, Hällesjö kyrka

kalarne@majblommeforening.se

MAJBLOMMAN

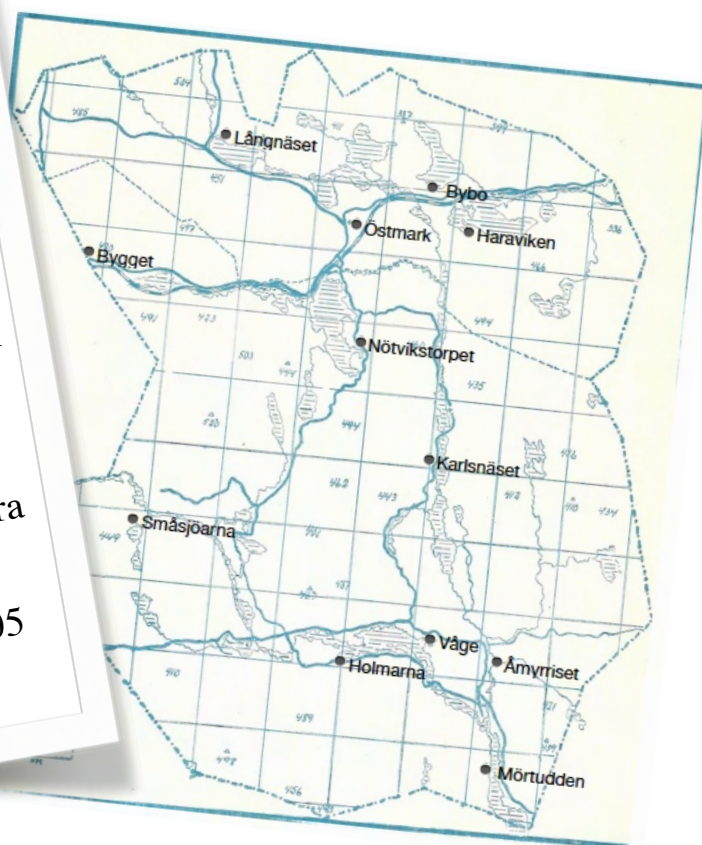
Ekonomiskt stöd från Majblomman går att söka året runt.

Vi delar ut ekonomiskt stöd till barn i familjer som har ont om pengar. Vi får till exempel in ansökningar om pengar till kläder och skor, till fritidsaktiviteter och utrustning till fritidsaktiviteter, till en cykel eller ett barnkalas.

På majblomman.se kan du läsa mer och söka ekonomiskt stöd.

Hur gick det med geografin i Kälarnebygden? Här är facit.

Stöd bygdens tidning - bli sponsor!

Arbetet med tidningen KälarneNytt samt distributionen sker helt ideellt, men vi har kostnader för tryckning. För att hjälpa till kan vem som helst sponsra ett nummer av tidningen och få sitt namn eller företagets namn på första sidan som sponsor av tidningen. Kostnaden för att bli sponsor är **2000** kronor. Hjälp bygden och hjälp oss att finansiera ett nummer av KälarneNytt! Ring Oddbjörn Ericsson 070-364 81 05 eller maila biod.ericsson@telia.com

Medlemsinfo Kälarnebygdens förening: Bankgiro 5404-9606

Genom att vara medlem stöder Du föreningens ambitioner att verka för en positiv utveckling för Kälarnebygdens invånare, företag och föreningar. För att bli medlem betalar Du/Ni en engångsinsats och en årlig medlemsavgift.

	Enskild	Familj	Förening	Företag
Insats (engångs-)	50 kr	100 kr	100 kr	500 kr
Årlig medlemsavgift	100 kr	150 kr	100 kr	200 kr

Annonspriser KälarneNytt:

Helsida 1000 kr, halvsida 500 kr, kvartssida 250 kr, tredjedels sida 330 kr

Se tidningsbilder i färg och läs KälarneNytt på kalarnenytt.se

Nästa nummer av KälarneNytt, nr 6-21 manusstopp 19/11, utkommer ca 29/11.

Redaktör Oddbjörn Ericsson, 070-364 81 05, biod.ericsson@telia.com

Ordförande i Kälarnebygdens förening: Michael Löfgren, 070-666 56 74 eller 0696-403 01 (hem), e-post michael.lofgren@poles.se